

การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย The Correctional Programming For Inmate On Pre- And Post Release

จิรวุฒิ ปุณฺณสาวิตรี

เรือนจำอำเภอพล ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

Jiravoot Poonyasawat

Phon District Prison Khon Kaen 40120

E-mail : giravoot@yahoo.com

บทคัดย่อ

กรมราชทัณฑ์ เป็นชั้นหน่วยงานสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากบุคคลผู้ซึ่งเป็นภัยต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล รวมถึงแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ โดยการศึกษาในครั้งนี้มุ่งนำเสนอ เรื่องการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด และปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศไทย 3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยรูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงวิจัยคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อยระหว่างประเทศไทยและต่างประเทศที่ดำเนินการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษา พบว่า ทั้ง 3 ประเทศ มีการวางแผนทางในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลมาจาก 1. การใช้กฎหมายเฉพาะสำหรับการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย และ 2. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการจัดระบบการดำเนินงานสำหรับการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อย

คำสำคัญ : ผู้ต้องขัง การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย

Abstract

Correctional Department is the last agency of the criminal justice system which plays vital roles in protecting society from the dangerous people. Specically, the correctional department is responsible for custody of prisoners in accordance with court judgments directly. Moreover, the correctional department provides the rehabilitation treatments for prisoners. This is to help prisoners improve their behaviors and is able to return to society without recidivism. So, this study focuses on the correctional programming for inmate on pre and post release. The study objectives are following 1) to study the background concept and factors that leads to the achievement for the correctional programming for inmate on pre and post release in Canada, Japan, and Singapore. 2) to study problems and obstacles for the correctional programming for inmate on pre and post release in Thailand. 3) to study the guidelines in improving the correctional programming for inmate on pre and post release in Thailand. The study conducts with the quality research by the documentary research. The study also is comparative study the procedures of the correctional programming for inmate on pre and post release between Thailand and foreign countries which are effective to conduct the procedures. The study nds that 3 countries conduct the correctional programming for inmate on pre and post release effectively which are results from 1. The specic laws on the correctional programming for inmate on pre and post release 2. the effective managements in conducting the correctional programming for inmate on pre and post release.

Keywords : Prisoner, Prisoner Rehabilitation, Prison Pre-Release

บทนำ

งานราชทัณฑ์ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากบุคคลผู้ซึ่งเป็นภัยต่อสังคม กรมราชทัณฑ์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ตลอดจนให้การบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ยังมีหน้าที่ต้องให้ความช่วยเหลือในด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังระหว่างที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ โดยมีแนวคิดที่สำคัญนอกจากควบคุมผู้กระทำผิดออกจากสังคมแล้ว ยังมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดซึ่งก็คือผู้ต้องขังให้มีความพร้อมที่จะกลับเข้าสังคม ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันสิ่งที่กรมราชทัณฑ์เผชิญอยู่ในขณะนี้คือการเพิ่มจำนวนของผู้ต้องขังที่เกิดจากกระบวนการการใช้กฎหมายในระบบกระบวนการยุติธรรม โดยในรอบระยะเวลา 10 ปี สถิติผู้ต้องขังจากปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 102,219 คน ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาถึงในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น

357,003 คน¹ แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังดังกล่าวได้นำไปสู่ปัญหาและข้อจำกัดอยู่ในการดำเนินงานของระบบงานราชทัณฑ์หลายประการที่สำคัญ อันได้แก่

1. ข้อจำกัดด้านความจุของพื้นที่ในการรองรับจำนวนผู้ต้องขัง ที่เป็นผลมาจากประชากรผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การเกิดความแออัดในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีจำนวนเกินความจุของแต่ละเรือนจำ และยังส่งผลทำให้พื้นที่ที่มีอยู่ของแต่ละเรือนจำนั้นมีพื้นที่จำกัดซึ่งส่งผลต่อระบบการบริหารงานเรือนจำ รวมถึงยังส่งผลต่อการดำเนินกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยสำหรับการจัดกิจกรรมหรือโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยภายในเรือนจำเป็นอย่างมาก จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการในการจัดการรอบการอบรมโปรแกรมให้ได้เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขัง และพื้นที่ใช้ในการดำเนินการอบรมยังมีข้อจำกัดในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมภายในพื้นที่เดียวกันภายในเรือนจำ

2. ปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลัง ซึ่งโดยมาตรฐานสากลกำหนดไว้ เจ้าหน้าที่ 1 คน ต่อจำนวนผู้ต้องขัง 5 คน แต่สำหรับประเทศไทย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดให้มาตรฐานขั้นต่ำอยู่ที่ 1 ต่อ 10 หากแต่จำนวนเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ในปัจจุบัน มีอยู่ประมาณ 12,015 คน เมื่อเทียบกับผู้ต้องขัง ทำให้ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ประสบกับปัญหาความไม่ได้สัดส่วนของเจ้าหน้าที่กับจำนวนผู้ต้องขังที่คิดเป็นอัตราส่วน 1 ต่อ 30 (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2564 กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์) ซึ่งเกินกว่าอัตราส่วนตามมาตรฐานสากลที่กำหนดไว้ ซึ่งทำหน้าที่ทั้งในด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

3. ปัญหางบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบเรือนจำและต่อกระบวนการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังกลับสู่สังคม สำหรับการเตรียมความพร้อมทั้งในจัดหาด้านสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขัง การจัดหาบุคลากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การจัดกิจกรรมหรือการดำเนินโครงการในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย รวมถึงการสงเคราะห์ผู้ต้องขังที่จะได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในชั้นเรือนจำที่เรือนจำต่าง ๆ ประสบอยู่ในขณะนี้

จากข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่ากรมราชทัณฑ์กำลังเผชิญปัญหาการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้ต้องขังภายในทศวรรษที่ผ่านมาโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อระบบการควบคุมผู้ต้องขัง แต่ยังรวมถึงกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อกลับสู่สังคม ซึ่งการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษนั้น ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับไปสู่สังคมได้อีกครั้ง โดยเฉพาะ

¹ กรมราชทัณฑ์, รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ (20 มีนาคม 2564) กรมราชทัณฑ์ <http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-05-02&report=>>.

อย่างยิ่งการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้พ้นโทษ โดยเริ่มตั้งแต่ภายในเรือนจำจนปล่อยตัวพ้นโทษ สามารถกลับออกไปอยู่ในสังคมได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเรียกว่า การเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม (Social reintegration) เป็นกระบวนการในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดที่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเพื่อกลับคืนสู่สังคมโดยไม่กระทำผิดซ้ำ โดยรูปแบบการเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม จะดำเนินการภายในเรือนจำต่อเนื่องจนผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยต่อเนื่องภายในชุมชน นอกจากนี้รูปแบบการเตรียมความพร้อมในการกลับสู่สังคมยังรวมไปถึงแนวทางการลงโทษทางอื่นนอกจากการกำหนดโทษจำคุก (Non – Custodial Measures: Alternative to Incarceration) และรูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ทั้งนี้ กระบวนการการเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคม แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก คือ 1. การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (Prisoner Pre-release) 2. การเตรียมความพร้อมหลังปล่อย (Prisoner Post-release) รวมถึงการสงเคราะห์หลังปล่อย (Aftercare)

จึงนับได้ว่าการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงกระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยและศึกษาการใช้โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟู แนวคิดรวมถึงแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพ ในการดูแลสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังได้รับการปล่อยตัวเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและให้เหมาะสมกับสภาพหรือระบบการราชทัณฑ์ไทย รวมถึงศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขทั้งในเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติ ข้อจำกัดและการบังคับใช้ และศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบการราชทัณฑ์ต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จกับการดำเนินการในระบบการพัฒนาพฤตินิสัยและการเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมในเชิงคู่ขนาน โดยได้ศึกษาจากแนวทางการดำเนินงานในแต่ละประเทศที่มีประสิทธิผลสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยให้แก่ผู้กระทำผิดที่มีความโดดเด่น จำนวน 3 ประเทศ ประกอบไปด้วยประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ โดยนำแนวคิดและแนวทางในการพัฒนากระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยในประเทศดังกล่าวมา เปรียบเทียบเพื่อนำมาประยุกต์และพัฒนากระบวนการด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อย ทั้งด้านการกำหนดกฎหมาย และการนำหลักและแนวปฏิบัติมาปรับใช้ต่อการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยให้แก่ผู้ปล่อยตัวพ้นโทษได้รับการดูแลแก้ไขและการสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยสามารถปรับตนกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด และปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

สมมติฐานของการศึกษา

การบริหารจัดการงานราชทัณฑ์ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพกับผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบจะช่วยด้านการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้ดีขึ้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมในการคืนพลเมืองที่มีคุณภาพเพื่อขับเคลื่อนกลไกทางสังคม และลดจำนวนผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วกลับมาประกอบอาชญากรรมในอนาคตอีก ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการผู้ต้องขัง อันส่งผลดีต่อตัวผู้ต้องขังเองและต่อสังคม

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ จะทำการศึกษากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนและหลังปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงขอกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประการแรก ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาที่มีขอบข่ายศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมา แนวคิด และปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศไทยในปัจจุบันให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (unique case orientation) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ได้ข้อมูล คือความเป็นมา แนวคิด และปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขัง จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

ประการที่สาม ขอบเขตช่วงระยะเวลาที่นำมาศึกษา จากการที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม 2560 เป็นต้นไป ประกอบกับในปัจจุบันหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังบางเรื่องยังไม่ตอบสนองต่อนโยบายทางอาญาและหลักทัณฑ์ปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม การป้องกันการกระทำผิดซ้ำหรือการกำหนดให้นักโทษเด็ดขาดได้รับประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การเลื่อนชั้น การแต่งตั้งนักโทษเด็ดขาดให้เป็นผู้ช่วยเหลือ เจ้าพนักงาน การลดวันต้องโทษจำคุก

การพักการลงโทษ การส่งออกไปฝึกวิชาชีพ การศึกษาอบรมนอกเรือนจำ ซึ่งจะทำให้การควบคุมผู้ต้องขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาและกติการะหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคี ตลอดจนเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานของกรมราชทัณฑ์ จึงถือเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการศึกษากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนและหลังปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในครั้งนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา แนวคิด และปัจจัยที่ประสบความสำเร็จของกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์
2. ทำให้ทราบถึงข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศไทย
3. ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวและหลังปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันประกอบไปด้วย กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยมีเหตุผลประการสำคัญของการนำระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (methodology) ดังกล่าวข้างต้น มาใช้ในการดำเนินกระบวนการวิจัย โดยเบื้องต้นทางผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินกระบวนการวิจัยด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการจัดการกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขัง โดยผู้ศึกษาวิจัยทบทวนวรรณกรรม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการปฏิบัติภายหลังปล่อยผู้ต้องขังตามหลักกฎหมายสากลที่เกี่ยวข้อง และได้ยกตัวอย่างกระบวนการของต่างประเทศ จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับสากลในเรื่องของระบบเรือนจำ การควบคุม การบำบัดฟื้นฟูและแก้ไขผู้ต้องขังในเรือนจำ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการดูแลช่วยเหลือหลังพ้นโทษ และหลักตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร บทความ และข้อมูลที่เปิดเผย หรือสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการดูแลช่วยเหลือหลังพ้นโทษ ของต่างประเทศ ประกอบด้วย ประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม โดยเฉพาะกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อสามารถกลับคืนสู่สังคมและครอบครัวอีกครั้ง โดยในหลาย ๆ ประเทศได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดทั้งในเรือนจำระหว่างที่ผู้กระทำผิดต้องโทษและต่อเนื่องมายังชุมชน มีผลเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้เกิดการปรับเปลี่ยนจากการอยู่ในสภาพเรือนจำสู่การใช้ชีวิตภายนอก โดยในการศึกษานี้ มีประเทศที่โดดเด่นในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม จำนวน 3 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ โดยมีประเด็นที่สำคัญที่เป็นจุดเด่นของการดำเนินการเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมของแต่ละประเทศ ดังต่อไปนี้

กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์

ประเทศแคนาดา

สำหรับประเทศแคนาดาได้ให้ความสำคัญต่อกระบวนการคืนคนดีสู่สังคม หรือกระบวนการเตรียมความพร้อมผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม โดยเน้นถึงขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย ที่มีความสำคัญดังนี้

การประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขัง

สำหรับผู้ต้องขังที่ส่งตัวเข้าสู่เรือนจำจะได้รับการประเมินความเสี่ยง โดยกรมราชทัณฑ์แคนาดาได้ใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยง LSI-R ในการเป็นเครื่องมือวัดความเสี่ยงและเป็นเครื่องในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง โดยผลจากการประเมินจะนำมาใช้ในการกำหนดเพื่อวางแผนในการดูแลและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย โดยแบบประเมินความเสี่ยงดังกล่าวยังนำมาใช้เป็นเครื่องในการประเมินแก่ผู้ต้องขังที่จะปล่อยตัวกลับสู่สังคม เพื่อทราบถึงแนวโน้มการจะกลับไปกระทำผิดซ้ำภายหลังปล่อยตัว

กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย

เมื่อได้ข้อมูลจากการประเมินผลเบื้องต้น ผู้ต้องขังจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยภายในเรือนจำที่กำหนดตามแผนที่ได้วางไว้ โดยผู้ต้องขังจะได้รับการดูแลและปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดซึ่งผู้ต้องขังจะได้รับการฝึกทักษะต่าง ๆ ขณะต้องโทษในเรือนจำ รวมถึงโปรแกรมที่ใช้ในการแก้ไขตามลักษณะคดีที่ผู้ต้องขังกระทำความผิด ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของประเทศแคนาดาจะอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและข้อกำหนดสากล โดยเฉพาะ Mandela Rules

รูปแบบโปรแกรมที่หลากหลาย

สำหรับโปรแกรมในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ต้องขังในประเทศแคนาดา นับได้ว่ามีความโดดเด่นเนื่องจากกรมราชทัณฑ์แคนาดาได้จัดโปรแกรมที่มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองแนวทางการแก้ไขผู้ต้องขังให้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเข้าร่วมโปรแกรมที่ทางกรมราชทัณฑ์จัดไว้ให้ โดยยังคำนึงถึงความแตกต่างทางเพศ ซึ่งกรมราชทัณฑ์แคนาดาได้จัดโปรแกรมเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิงแยกจากโปรแกรมพื้นฐานจากผู้ต้องขังชาย ซึ่งมีส่วนสำคัญในการช่วยในการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงได้รับการปฏิบัติและเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมเพื่อสามารถปรับเปลี่ยนตนเองกลับคืนสังคมได้

เจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน

การดำเนินกิจกรรมหรือโปรแกรมต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์แคนาดาให้แก่ผู้ต้องขังนั้น ทางกรมราชทัณฑ์จะจัดเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินกิจกรรมหรือโปรแกรมเฉพาะในการดูแลควบคุมการดำเนินการดังกล่าว โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการไม่มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขัง โดยแบ่งเป็น เจ้าหน้าที่เรือนจำในการจัดโปรแกรมสำหรับผู้ต้องขัง (Correctional Program officer) และรวมถึงเจ้าหน้าที่ในการจัดโปรแกรมด้านสังคม ซึ่งเป็นโปรแกรมเฉพาะในการส่งเสริมการเข้าสู่สังคมได้มีประสิทธิภาพแก่ผู้ต้องขัง (Social Program officer) ² รวมถึงการประสานจากหน่วยงานภายนอกในการส่งวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ให้แก่ผู้ต้องขังในการเข้าร่วมโปรแกรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้แก่ผู้ต้องขังโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังนักจิตวิทยาในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำผิดทั้งในเรือนจำและชุมชน ซึ่งกรมราชทัณฑ์ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในแคนาดาที่มีจำนวนนักจิตวิทยาเป็นจำนวนมากในการดูแลให้ความช่วยเหลือผู้กระทำผิดทั้งในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือในด้านจิตเวช และจัดโปรแกรมที่สำคัญในการพัฒนาจิตใจให้แก่ผู้ต้องขัง รวมถึงการประเมินความเสี่ยงเพื่อการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดทั้งภายในเรือนจำ และชุมชน

การประเมินก่อนปล่อย

การปล่อยตัวผู้ต้องขังจากเรือนจำผู้ต้องขังทุกคนจะต้องได้รับการประเมินความเสี่ยง RNR Model หรือที่เรียกว่า Risk – Need – Responsibility Model ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องขังในแต่ละรายที่จะปล่อยตัวกลับสู่สังคม โดย RNR Model จะเน้นถึงการประเมิน 3 ส่วน ต่อไปนี้

1. ประเมินปัจจัยเสี่ยง (Risk) ที่จะกระทำผิดซ้ำ ในคดีเดิมหรือคดีอื่นๆ หรือ การกระทำความเสียหายต่อผู้อื่นในลักษณะต่างๆ
2. ประเมินปัจจัยความจำเป็นที่ส่งผลต่ออาชญากรรม (Criminal Need) ของผู้ต้องขัง ในเรื่องที่สามารถได้รับการดูแล ให้ความช่วยเหลือ หรือฟื้นฟูปรับปรุงแก้ไข เพื่อลดความจำเป็นให้น้อยลง และทำความเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรมลดน้อยลงในที่สุด

² Correctional Service Canada, *Programs for offenders* (15 April 2021) Correctional Service Canada <<https://www.csc-scc.gc.ca/002/002-index-en.shtml>>.

3. ประเมินปัจจัยความพร้อมที่จะตอบสนอง (Resposivity) ในทางบวกของผู้ต้องขังต่อโปรแกรมฟื้นฟูในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวมีหน้าที่ช่วยในการประเมินถึงความเสี่ยงที่เป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปใช้ต่อการช่วยเหลือแก้ไขผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวทั้งในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยภายในเรือนจำและภายในชุมชน

การเตรียมความพร้อมหลังปล่อย

การเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดภายในชุมชน นับเป็นการส่งต่อการดูแลปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องในชุมชน ก่อนปล่อยตัวกลับคืนสู่สังคม โดยรูปแบบการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดในชุมชนมีความสำคัญต่อการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้เกิดการปรับเปลี่ยนตนเอง ทั้งในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ต่อสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในชุมชน โดยที่ผู้กระทำผิดยังได้รับโอกาสในการเข้าร่วมโปรแกรมต่อเนื่องจากการรับโปรแกรมในเรือนจำ ซึ่งการดำเนินการที่โดดเด่นของกรมราชทัณฑ์ของแคนาดา คือรูปแบบการช่วยผู้กระทำผิดในชุมชนในรูปแบบการสงเคราะห์ ในรูปแบบบ้านกึ่งวิถี

รูปแบบบ้านกึ่งวิถี

บ้านกึ่งวิถีที่สำคัญที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์แคนาดา ดำเนินงานโดย CORCAN ซึ่งเป็นหน่วยงานของกรมราชทัณฑ์แคนาดา ที่ดำเนินการในรูปแบบบ้านกึ่งวิถีในการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ฝึกทักษะด้านการงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือในการส่งเสริมการมีงานทำภายหลังปล่อยตัวกลับสู่สังคม โดยในปัจจุบัน หน่วยงาน CORCAN ได้เปิดบ้านกึ่งวิถีจำนวน 31 แห่งทั่วประเทศแคนาดา ซึ่งมีผู้กระทำผิดที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานดังกล่าวในการได้รับโอกาสในการจ้างงาน 4,000 คนต่อปี ในภาคธุรกิจที่หลากหลาย เช่น ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง การผลิตผ้า และภาคการให้บริการต่าง ๆ รวมถึงยังมีการเปิดร้านของหน่วยงาน CORCAN เพื่อให้มีการจ้างงานผู้ต้องขัง สำหรับโปรแกรมที่ดำเนินการจัดให้ผู้ต้องขัง จะเน้นการส่งเสริมโปรแกรมการทำงานให้แก่ผู้ต้องขังมีการจัดหางานให้แก่ผู้กระทำผิดที่เข้ารับบริการ และเป็นสถานที่จัดหางานให้แก่ผู้กระทำผิดให้ได้โอกาสในการจ้างงานในสาขาต่าง ๆ อีกด้วย³

การร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เข้ามามีบทบาทในการส่งต่อความช่วยเหลือให้แก่ผู้กระทำผิดในชุมชนของประเทศแคนาดา เช่น การดำเนินการโดยกลุ่ม NGOs ในนามว่า Community-Based Residential Facilities (CBRFs) รวมถึงรูปแบบบ้านกึ่งวิถีที่บริหารโดยภาค NGOs แต่ภายใต้สัญญาที่ทำร่วมกับกรมราชทัณฑ์แคนาดา (Community Residential Facilities (CRFs)) รวมถึงการดำเนินการบ้านกึ่งวิถีโดยการบริหารจัดการโดยตรงของกรมราชทัณฑ์แคนาดา ในนาม Community Correctional Centers (CCCs) ซึ่งเป็นการบริหารจัดการรูปแบบบ้านกึ่งวิถีให้แก่ผู้กระทำผิดที่ปล่อยตัวเข้าสู่ชุมชน ทั้งให้พักในรูปแบบชั่วคราว

³ Charlotte Gisler, Ineke Pruin and Ueli Hostettler, *Experiences with Welfare, Rehabilitation and Reintegration of Prisoners Lessons Learned?*. (15 April 2021) United Nations Research Institute for social Development <[https://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9%2F\(httpAuxPages\)%2F45121C%2F97B9B92%2F7BC125827B00469BDA%2F%24le%2Fgisler-et-al.pdf](https://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9%2F(httpAuxPages)%2F45121C%2F97B9B92%2F7BC125827B00469BDA%2F%24le%2Fgisler-et-al.pdf)>.

และระยะยาว ในการเฝ้าระวังไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำในช่วงที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติภายในชุมชน รวมถึงยังมีเครือข่ายภาคสังคมอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ อย่างเช่น เครือข่ายราชทัณฑ์และครอบครัวชาวแคนาดา (Canadian Families and Corrections Network (CFCN)) เป็นต้น

ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่การดำเนินการของกรมราชทัณฑ์ได้ดำเนินการเป็นไปตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติงานราชทัณฑ์และการปล่อยโดยมีเงื่อนไขปี ค.ศ. 1992 (the Corrections and Conditional Release Act of 1992 (CCRA)) ที่เป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและช่วยเหลือแก้ไขฟื้นฟูให้แก่ผู้กระทำผิดของประเทศแคนาดาได้อย่างเหมาะสม และรวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประเทศญี่ปุ่น

สำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ได้ให้ความสำคัญต่อกระบวนการคืนคนดีสู่สังคม หรือกระบวนการเตรียมความพร้อมผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม โดยเน้นถึงขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย โดยมีประเด็นในการดำเนินงานที่มีจุดเด่นดังนี้

การประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังของประเทศญี่ปุ่นเมื่อถูกส่งตัวเข้าสู่เรือนจำจะได้รับการประเมินความเสี่ยง โดยกรมราชทัณฑ์ญี่ปุ่นได้ใช้เครื่องมือประเมินความเสี่ยง Risk and Needs Assessment เป็นเครื่องมือวัดความเสี่ยง และเป็นเครื่องมือในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง โดยผลจากการประเมินจะนำมาใช้ในการกำหนดเพื่อวางแผนในการดูแลและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย โดยแบบประเมินความเสี่ยงดังกล่าวยังนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินแก่ผู้ต้องขังที่จะปล่อยตัวกลับสู่สังคม เพื่อทราบถึงแนวโน้มการจะกลับไปกระทำผิดซ้ำภายหลังปล่อยตัว

กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย

เป้าหมายที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังในประเทศญี่ปุ่น เพื่อการลดอัตราการกระทำผิดซ้ำในสังคม โดยกรมราชทัณฑ์ญี่ปุ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการดำเนินกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้กระทำผิดทั้งดำเนินการภายในเรือนจำและชุมชน โดยต่อเนื่องภายหลังการประเมินผู้ต้องขังจะได้รับคำแนะนำในการเข้ากระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย และคำแนะนำสำหรับการดูแลและปฏิบัติตนระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ทั้งนี้การดูแลและดำเนินการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยจะมีการพิจารณาถึงลักษณะแห่งคดีของผู้ต้องขังแต่ละคนเพื่อที่จะให้โปรแกรมสำหรับการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้แก่ผู้ต้องขังได้อย่างเหมาะสม โดยทุก ๆ 6 เดือน ซึ่งผู้ต้องขังที่เข้ารับโปรแกรมจะต้องเข้ารับการประเมินผลถึงแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ทางเรือนจำกำหนดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยระหว่างที่ผู้ต้องขังต้องโทษอยู่ในเรือนจำจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตามโปรแกรมที่เรือนจำกำหนดไว้โดยเฉพาะโปรแกรมในการฝึกวิชาชีพในการทำงาน ซึ่งมีรูปแบบในการทำงานให้ผู้ต้องขังได้ฝึกวิชาชีพที่หลากหลาย เช่น งานผลิต

(งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ งานพิมพ์ งานตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น) งานฝึกทักษะการทำงาน (ช่างซ่อมเครื่องจักรกล ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างก่อสร้าง) งานบริการหรือเป็นเจ้าของกิจการ (งานด้านการอาหาร งานด้านเบเกอรี่ งานซักอบรีดเสื้อผ้า) รวมถึงการออกไปทำงานบริการสังคมในรูปแบบงานสาธารณะ ซึ่งเป็นหนึ่งในกระบวนการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการฝึกฝนตนเองในด้านการทำงาน เพราะการขาดโอกาสในการทำงานเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ผู้พ้นโทษส่วนใหญ่ หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ดังนั้นการส่งเสริมการดำเนินการทำงานคือทักษะที่ถูกเข้าร่วมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะได้รับการส่งเสริมมากกว่าทักษะอื่น ๆ

รูปแบบโปรแกรมที่หลากหลาย

รูปแบบโปรแกรมที่ส่งเสริมให้แก่ผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดที่เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยนั้น ซึ่งโปรแกรมที่สำคัญจะเน้นในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้ต้องขัง โดยเน้นถึงลักษณะแห่งการกระทำผิดที่มีการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและส่งเสริมทักษะทางความคิดในการปรับเปลี่ยนตนเอง โดยโปรแกรม งานผลิต (งานเฟอร์นิเจอร์ไม้ งานพิมพ์ งานตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น) งานฝึกทักษะการทำงาน (ช่างซ่อมเครื่องจักรกล ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างก่อสร้าง) งานบริการหรือเป็นเจ้าของกิจการ (งานด้านการอาหาร งานด้านเบเกอรี่ งานซักอบรีดเสื้อผ้า) นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ญี่ปุ่นยังได้เน้นถึงเรื่องการทำงานเป็น สำคัญ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการทำให้ผู้กระทำผิดหลายคนหวนกลับมากระทำผิดซ้ำเนื่องจาก ขาดโอกาสในการทำงาน ความโดดเด่นในด้านการทำงานของการราชทัณฑ์ญี่ปุ่นในเรื่องการทำงานคือ การริเริ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการลงทุนก่อสร้างและดำเนินการในพื้นที่ของรัฐ (The Private Finance Initiative) ซึ่งมีการดำเนินการในพื้นที่ของหน่วยงานของราชทัณฑ์ญี่ปุ่นจำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย 1. ศูนย์โปรแกรมเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Mine (Mine Rehabilitation Program Center) 2. ศูนย์โปรแกรมเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู Shimane Asahi (Shimane Asahi Rehabilitation Program Center) ซึ่งการจัดตั้งดังกล่าวเป็นการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชนในการสนับสนุนการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง โดยผู้กระทำผิดที่ถูกควบคุมอยู่ในศูนย์ดังกล่าวจะได้เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ อย่างเช่น ศูนย์โปรแกรมเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู Mine (Mine Rehabilitation Program Center) จะโดดเด่นเรื่องการฝึกวิชาชีพ นอกจากนี้ผลงานของผู้ต้องขังที่ฝึกวิชาชีพยังได้นำไปจัดจำหน่ายตามเอกชนต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือในการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังจากทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดตั้งสถานประกอบการภายในเรือนจำ นั้นมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดจ้างงานและส่งผลต่อแรงงานจากการฝึกวิชาชีพในเรือนจำสู่ภาคตลาดแรงงานโดยตรง

เจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน

ในการจัดโปรแกรมเพื่อดูแลปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศญี่ปุ่น จะดำเนินการจากเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านในการส่งเสริมและดำเนินการจัดโปรแกรมให้แก่ผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่คนละส่วน

จากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งการดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่เฉพาะในการดำเนินโปรแกรมมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้ต้องขังเข้าร่วมกิจกรรมและโปรแกรมต่าง ๆ ที่ทางเรือนจำได้กำหนดไว้ ซึ่งสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องขัง

การประเมินก่อนปล่อย

การประเมินหลังปล่อยตัวผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม ในประเทศญี่ปุ่นจะการประเมินถึงระดับความเสี่ยงของผู้ต้องขังในการกลับไปกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะผลจากการประเมินดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการจัดโปรแกรมให้ผู้ต้องขังต่อในชุมชน โดยผลของการประเมินจะใช้สำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยแบบประเมินจะใช้ แบบ Risk and Needs Assessment ในการประเมินความเสี่ยงและส่งต่อข้อมูลดังกล่าวไปในส่วนที่เกี่ยวข้องในการรับช่วงต่อสำหรับการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดในชุมชนต่อไป

การเตรียมความพร้อมหลังปล่อย

ประเทศญี่ปุ่นเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีความโดดเด่นในเรื่องการเตรียมความพร้อมหลังปล่อยให้แก่ผู้กระทำผิด โดยเฉพาะการนำรูปแบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดมาใช้ในการรับช่วงต่อในการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยให้แก่ผู้กระทำผิด โดยเฉพาะในรูปแบบการช่วยเหลือผู้กระทำผิด ที่ยังไม่สามารถกลับสู่สังคมได้ทันที โดยใช้รูปแบบการช่วยเหลือบ้านกึ่งวิถี ในการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดภายหลังปล่อยตัวในสังคม

รูปแบบบ้านกึ่งวิถี

สำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้ความสำคัญในการนำกระบวนการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดภายในชุมชนในรูปแบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินงานภายใต้การดูแลของกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นในนาม Juridical person for offenders Rehabilitation Service ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารงานและได้รับความร่วมมือจากกระทรวงยุติธรรมประเทศญี่ปุ่น ในการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำให้มีโอกาสพักพิงในรูปแบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) หรือเรียกอีกชื่อว่า Offenders Rehabilitation Promotion Centers ได้นำมาใช้ในการใช้ดูแลผู้กระทำผิดที่ปล่อยตัวกลับเข้าสู่สังคมในการช่วยเตรียมความพร้อมก่อนกลับไปสู่สังคมและครอบครัว ซึ่งเป็นการดูแลภายใต้การทำงานของหน่วยงานคุมประพฤติ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปล่อยตัวในด้านที่อยู่อาศัยชั่วคราว อาหาร การส่งเสริมด้านการทำงาน ให้คำแนะนำด้านการใช้ชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้พักการลงโทษ หรือกลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติ ที่เป็นถูกปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข ที่จำเป็นต้องรับการดูแลเนื่องจากเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลเพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับตัวให้พร้อมกลับสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันมีรูปแบบกึ่งวิถีในประเทศญี่ปุ่น จำนวน 103 แห่ง⁴

⁴ ปิยะนุช เงินคล้าย, โครงการศึกษาวิจัยจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556) 45-50.

การร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม

การดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมของประเทศญี่ปุ่นมีการร่วมมือทั้งภาครัฐ และเอกชนในการดำเนินการช่วยเหลือในการรับช่วงต่อในการดูแลผู้กระทำผิด โดยเฉพาะที่มีความโดดเด่นเป็นอย่างมากในเรื่องการทำงานซึ่งประเทศญี่ปุ่นจะส่งเสริมให้ผู้ใกล้ชิดปล่อยตัวจากเรือนจำได้ มีโอกาสฝึกวิชาชีพ และทักษะการทำงาน โดยเฉพาะสำนักพัฒนาพฤตินิสัยของกระทรวงยุติธรรม ได้ร่วมมือกับกระทรวง สวัสดิการ แรงงาน และสุขภาพ ของประเทศญี่ปุ่นในการสร้างมาตรฐานในการส่งเสริมให้ผู้ต้องโทษที่กลับสู่สังคมได้มีงานทำ โดยได้ดำเนินการส่งเสริมการฝึกวิชาชีพ และให้คำปรึกษาในการทำงาน โดยมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลส่งเสริมการช่วยเหลือในการจ้างงาน (The Employment Support Information Center of Correction) โดยศูนย์ดังกล่าวมีหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดหางานให้แก่ผู้ต้องโทษที่ปล่อยตัว และจัดหาสถานที่พักให้แก่ผู้ที่ไม่มียุโรปการ โดยภายในศูนย์ดังกล่าวจะจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์และเจ้าหน้าที่ที่คอยประสานร่วมกับหน่วยงานคุมประพฤติในการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องโทษกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังมีศูนย์ส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานประจำภูมิภาค (the Regional Settlement Support Center) และมีองค์กรสวัสดิการ และอื่น ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวในการได้รับความช่วยเหลือในด้าน การพยาบาล การสาธารณสุข และสวัสดิการต่างๆ ภายหลังปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน ยังรวมถึงการร่วมมือต่างๆของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน ในการให้ความร่วมมือในการรับช่วงต่อในการดูแลผู้กระทำผิดในชุมชน ทั้งหน่วยงานระดับชาติ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน

ทั้งนี้การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดทั้งในเรือนจำและชุมชนนั้น เป็นไปตามกฎหมายหลักที่ให้ถึงแนวทางในการปฏิบัติแก่ผู้กระทำผิดไว้โดยเฉพาะ อย่างเช่น พระราชบัญญัติการพัฒนาพฤตินิสัยสำหรับผู้กระทำผิด (The Offenders Rehabilitation Act - Act No. 88 of 2007)⁵ ซึ่งได้มีการปรับปรุงขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2007 ที่ออกมาใช้เพื่อรองรับการดำเนินการพักการลงโทษและการคุมประพฤติแก่ผู้พักการลงโทษและผู้ถูกคุมประพฤติ โดยมุ่งเน้นการป้องกันการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาพฤตินิสัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาพฤตินิสัยสำหรับผู้กระทำผิด โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดถึงแนวทางการปฏิบัติตน และเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้พักการลงโทษในการปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคม นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังมีกฎหมายว่าด้วยการบริการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (The Offender Rehabilitation Service Act – Act No.86 of 1995) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือ สนับสนุนการจัดการที่เหมาะสมด้านการให้บริการผู้กระทำผิดตามกฎหมาย The Offender Rehabilitation Act (Act No.142 of 1949) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด อีกด้วย⁶

⁵ Ministry of Justice, *White Paper On Crime 2019* (15 April 2021) Ministry of Justice <http://hakusyo1.moj.go.jp/en/68/WHITE_PAPERON_CRIME2019.pdf>.

⁶ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์, *โครงการศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและติดตามดูแลภายหลังปล่อย* (นนทบุรี: กระทรวงยุติธรรม, 2563) 61-66.

ประเทศสิงคโปร์

สำหรับประเทศสิงคโปร์มีความโดดเด่นในการดำเนินการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม ที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้รางวัลการบริหารงานระดับโลกสำหรับกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ ในการพัฒนากระบวนการงานราชทัณฑ์รวมถึงการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ แก่ผู้กระทำผิดทั้งในระบบเรือนจำและชุมชน โดยมีจุดเด่นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขัง

กระบวนการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขังในประเทศสิงคโปร์ มีการใช้เครื่องมือที่สำคัญการประเมินผู้ต้องขังที่หลากหลายทั้งการประเมินความเสี่ยงเฉพาะคดีและการประเมินความเสี่ยงทั่วไป เพื่อทราบถึงความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้นำผลจากการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เช่น⁷

1. Singapore Prison Short Risk Scale (SPSRS) the Singapore Prison Short Risk Scale (SPSRS) นำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น
2. Level of Service/Case Management Inventory (LS/CMI) The Level of Service/Case Management Inventory (LS/CMI) เป็นแบบประเมินที่ได้รับการพัฒนาให้มีฟังก์ชันในการวางแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง
3. Level of Service Inventory—Revised (LSI-R) the Level of Service Inventory—Revised (LSI-R)
4. Institutional Violence Risk Prediction Scale (IVRPS) the Institutional Violence Risk Prediction Scale (IVRPS) เป็นแบบประเมินที่ใช้สำหรับประเมินผู้ต้องขังที่เคยมีประวัติก่อความรุนแรงภายในเรือนจำ
5. STATIC-99 and SVR-20 for Sex Offenders เป็นเครื่องมือประเมินเฉพาะสำหรับในกลุ่มผู้กระทำผิดทางเพศ

กระบวนการพัฒนาพฤตินิสัย

สำหรับกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยได้มีการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังภายหลังที่มีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเรียบร้อยแล้ว ผู้ต้องขังจะได้รับโปรแกรมที่สำคัญในการพัฒนาพฤตินิสัย มีรูปแบบการพัฒนาพฤตินิสัยทั้งภายในเรือนจำและชุมชน โดยการพัฒนาพฤตินิสัยจะเน้นเสริมสร้างทักษะทั้งด้านพัฒนาจิตใจ และส่งในด้านอื่น ๆ ที่ผู้ต้องขังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งในด้านการศึกษา การทำงานและการฝึกวิชาชีพ โดยในขณะที่ผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำจะเน้นให้มีการฝึกวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการทำงานเป็นสำคัญ โดยการเข้ามาช่วยจากภาคเอกชนในการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาคเอกชนองค์กรที่มีชื่อว่า SCORE ที่กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ได้มีการร่วมมือกับภาคเอกชน

⁷ เอกกมล ลวดลาย, มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในคดีร้ายแรงที่มีลักษณะสะเทือนขวัญ (นันทบุรี: สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2563) 19-22.

ในการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำโดยตรง เพื่อสร้างผู้ต้องขังเป็นแรงงานของชาติ นอกจากนี้ SCORE เน้นการฝึกอบรม การทำงาน การจ้างงานบริการ สำหรับผู้ต้องขังต่อชุมชนตามสถานะแรงงานของตลาด

รูปแบบโปรแกรมที่หลากหลาย

เพื่อการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยให้ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ ได้วางแนวทางในการจัดโปรแกรมให้แก่ผู้ต้องขังในการได้รับโอกาสในการเข้าอบรมระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำและเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยจะเน้นโปรแกรมในการพัฒนาด้านทักษะต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา การให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาทางด้านสังคม การทำงาน การศึกษา และการฝึกออกกำลังกาย โปรแกรมทักษะชีวิต โปรแกรมการดูแลเฉพาะคดี โปรแกรมเกี่ยวกับครอบครัว และโปรแกรมเกี่ยวกับเพื่อนเป็นต้น

เจ้าหน้าที่เฉพาะด้าน

ในการเตรียมโปรแกรมต่าง ๆ จะถูกจัดโดยเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านในการจัดโปรแกรม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (Rehabilitation Officer) เพื่อส่งเสริมกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยให้ผู้ต้องขังได้เข้าใจถึงโปรแกรมอย่างแท้จริง ซึ่งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโปรแกรมจะไม่ใช่เจ้าหน้าที่กลุ่มเดียวกับเจ้าหน้าที่ที่ใช้ควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ในการดำเนินโปรแกรมบางโปรแกรมยังได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่จากภายนอกในการเข้าดำเนินการจัดโปรแกรมให้แก่ผู้ต้องขังตามการวางแผนจากการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ได้วางไว้

การประเมินก่อนปล่อย

สำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยนอกจากจะดำเนินการจัดโปรแกรมต่าง ๆ ให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ก่อนปล่อยตัวพ้นโทษ ที่สำคัญยังมีการดำเนินการประเมินความเสี่ยงผู้ต้องขังที่จะปล่อยตัวกลับสู่ชุมชน โดยใช้เครื่องสำหรับการประเมิน LSI-R ซึ่งแบบประเมินดังกล่าว กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ได้นำมาปรับเปลี่ยนใช้ในขั้นตอนประเมินสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยโดยเครื่องมือดังกล่าวมีความโดดเด่นที่ใช้ประเมินผู้ต้องขังปัจจัยพลวัตที่เป็นปัจจัยที่สามารถเปลี่ยนแปลง แก้ไข พื้นฟู หรือพัฒนาให้ดีขึ้นได้ เช่น การประกอบอาชีพ การคบเพื่อน ทักษะการกระทำผิดกฎหมาย การสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการประเมินปัจจัยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งเป็นข้อบกพร่องของแต่ละบุคคล ซึ่งปัจจัยพลวัตดังกล่าวจะช่วยประเมินความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ จึงได้นำแบบประเมิน LSI- R มาใช้ในขั้นตอนสุดท้ายนี้

การเตรียมความพร้อมหลังปล่อย

ประเทศสิงคโปร์ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดในชุมชน หรือการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย โดยประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งในอาเซียนที่นำรูปแบบกระบวนการใช้ชุมชนมาใช้แก้ไขผู้กระทำผิดต่อเนื่องจากเรือนจำ ซึ่งมีความน่าสนใจดังนี้

สำหรับการดูแลหลังการปล่อย เน้นถึงการปล่อยตัวผู้ต้องขังกลับคืนสู่ชุมชนในช่วงดูแลหลังการปล่อย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1. การดูแลแบบกึ่งวิถี (Halfway Care) ผู้ต้องขังจะเข้าร่วมในโครงการดูแลกึ่งวิถี เช่น โปรแกรมภายในชุมชน หรือมีการเฝ้าระวังผู้ต้องขังจะมีโอกาสกลับคืนสู่ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในเพื่อเป็นสะพานในการเชื่อมระหว่างสถาบันในสังคมและการได้รับการปล่อยของผู้ต้องขัง 2. การกลับคืนสู่สังคม ในระยะนี้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษจะได้รับการดูแลในการเตรียมกลับสู่ชุมชน ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องติดตามผลและมีการร่วมมือกับหน่วยงานนอกชุมชน ถึงแม้ว่าผู้พ้นโทษจะกลับคืนสู่สังคมไปแล้วแต่ยังมีโปรแกรมต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ให้ผู้ต้องขังในชุมชน เช่น โปรแกรมดูแลหลังการปล่อยในชุมชน การศึกษาในชุมชน โปรแกรมการศึกษาเพื่อป้องกันยาเสพติด และมีการเรียนรู้ในเรือนจำ เพื่อที่จะช่วยผู้ต้องขังให้เสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมสัย์เพื่อที่จะกลับคืนสู่สังคมในฐานะคนดีของสังคมต่อไป

การร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม

ความโดดเด่นที่นับว่าเป็นจุดแข็งของการเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดในชุมชนนั้นคือการมีเครือข่ายและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ในการให้ความร่วมมือ ในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้กระทำผิดในชุมชนได้รับโอกาสจากสังคมเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งเครือข่ายในการดำเนินงานที่เห็นได้ชัด คือเครือข่ายของโครงการ Yellow Ribbon ซึ่งโครงการดังกล่าวมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างเครือข่ายภาคสังคมต่าง ๆ ในการเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบต่อผู้กระทำผิดที่ปล่อยตัวกลับสู่สังคม ในการให้โอกาสพวกผู้กระทำผิดได้กลับสู่สังคมอีกครั้ง โดยมีการขับเคลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในด้านกิจกรรม สื่อต่าง ๆ ต่อสาธารณชนให้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดการร่วมมือในการแก้ไขผู้พ้นโทษให้สามารถกลับคืนสู่สังคม นอกจากโครงการ Yellow Ribbon แล้วยังมีเครือข่าย CARE (The Community Action for the Rehabilitation of Ex-offender: CARE) ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านชุมชนในการพัฒนาพฤติกรรมสัย์แก่อดีตผู้ต้องขัง ที่เกิดจากความร่วมมือของภาคสังคมต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศสิงคโปร์ จำนวน 8 หน่วยงาน มาร่วมมือกันขับเคลื่อนช่วยเหลือผู้กระทำผิดในการได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมสัย์ในชุมชน

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศจะมีรูปแบบการดำเนินการในกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมสัย์ผู้กระทำผิดอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเข้าเรือนจำจะผ่านกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ที่มีการประเมินถึงลักษณะพฤติกรรมที่จะมีแนวโน้มในการกระทำผิดเพื่อดำเนินการจัดโปรแกรมที่เหมาะสมให้แก่ผู้ต้องขังที่ผ่านการประเมินได้รับโปรแกรมที่เหมาะสม พร้อมทั้งมีกระบวนการส่งเสริมทักษะที่สำคัญทั้งทักษะด้านสังคม การให้การศึกษา และทักษะการทำงานที่เป็นประโยชน์ ในการที่ผู้ต้องขังจะนำไปใช้ประโยชน์ภายหลังปล่อยตัวกลับสู่สังคม ซึ่งเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษทางเรือนจำโดยกรมราชทัณฑ์จะมีการประเมินถึงความเสี่ยงในการจะหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังรายดังกล่าว ซึ่งผลจากการประเมินความเสี่ยงจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อส่งต่อการดูแลต่อไปเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังที่จะปล่อยกลับสู่สังคมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดโปรแกรมที่เหมาะสมตามความต้องการที่ผู้ต้องขังรายนั้น ๆ พึงควรได้รับ โดยรูปแบบการส่งต่อ

การดูแลแก้ไขผู้กระทำผิดจากเรือนจำมีการดำเนินการต่อในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม⁸ มีองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำผิดในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย นอกจากนี้ยังมีการนำบ้านกึ่งวิถีมาใช้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความจำเป็นต่อการส่งต่อการสงเคราะห์ผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวเป็นอย่างมาก ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ดำเนินการบ้านกึ่งวิถีที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือให้โอกาสในการส่งเสริมผู้กระทำผิดที่อยู่ในสังคมได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนภายในบ้านกึ่งวิถีก่อนที่จะกลับไปใช้ชีวิตจริงในชุมชน สังคม และครอบครัว โดยโปรแกรมที่จัดให้ในบ้านกึ่งวิถีเป็นโปรแกรมที่ต่อเนื่องที่ผู้ต้องขังได้รับการอบรมจากในเรือนจำและทักษะอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ภายหลังกลับสู่สังคม ซึ่งการดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคมของทั้ง 3 ประเทศนี้ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นเป็นอย่างมากและสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้กับบริบทการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมผู้กระทำผิดในการกลับคืนสังคมของประเทศไทยได้ต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังคือการใช้กฎหมายในการนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการเพิ่มจำนวนประชากรผู้ต้องขังซึ่งนำไปสู่ความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง ที่มีผลต่อกระบวนการกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในการดำเนินโปรแกรมต่าง ๆ เนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวนบุคลากร และพื้นที่ในการดำเนินการ กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยภายในเรือนจำ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภายในเรือนจำที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ซึ่งกลายเป็นข้อจำกัดในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังภายในเรือนจำ สำหรับกระบวนการเตรียมความพร้อมหลังปล่อยไทยยังขาดแนวทางในการเตรียมความพร้อม ในการเปลี่ยนผ่านจากการดูแลจากเรือนจำกลับสู่สังคม โดยในประเทศไทยจะเน้นถึงกระบวนการเตรียมความพร้อมภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้แก่ผู้ต้องขังมากกว่าการเตรียมพร้อมหลังปล่อย จึงส่งผลให้ผู้พ้นโทษบางคนไม่ได้รับการดูแลเพื่อเตรียมความพร้อมได้อย่างต่อเนื่องเมื่อกลับสู่สังคม

การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและหลังปล่อยผู้ต้องขังที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าประเทศไทยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อยเพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดในการกลับสู่สังคม โดยเฉพาะในประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

⁸ กรกฎ ทองชะโชค เอกราช สุวรรณรัตน์ อภิวัฒน์ สมานธิ, “กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน” (2562) 9:1 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 41, 49.

1. การพัฒนาด้านกฎหมาย ให้มีความชัดเจนการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมพร้อมหลังปล่อย บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการดำเนินการเชื่อมโยงระหว่างการทำงานของการทำงานของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย ที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะอย่างเช่นในต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การกำหนดโทษทางเลือก⁹ เพื่อลดจำนวนผู้กระทำผิดที่เป็นลหุโทษ หรือการกระทำผิดโดยไม่เจตนาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และให้ความสอดคล้องต่อกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย เพื่อลดข้อจำกัดให้แก่ผู้พ้นโทษเมื่อกลับสู่สังคม

2. การบริหารจัดการที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อการเตรียมความพร้อมก่อนกลับสู่สังคม ให้แก่ผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดหาบุคลากรเฉพาะด้านในการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย รวมถึงการส่งเสริมการดูแลอย่างต่อเนื่องในชุมชน ทั้งรูปแบบโปรแกรม และสถานที่พักพิงในการช่วยเหลือเพื่อสงเคราะห์ให้แก่ผู้พ้นโทษ รวมถึงการดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องในการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่จะคืนสู่สังคมในรูปแบบการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคต่าง ๆ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนรวมผ่านการส่งเสริมให้มีความรู้และความเข้าใจในการจะเข้ามาช่วยแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดอย่างต่อเนื่องต่อไปในสังคม

สำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อยเพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดในการกลับสู่สังคมนั้น ไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในการสร้างสังคมที่ปลอดภัย (Public Safety) แต่ยังรวมถึงการนำไปสู่พัฒนาทางด้านจิตใจให้แก่ผู้กระทำผิดสามารถเตรียมความพร้อมของตนเองกลับไปสู่สังคม และครอบครัว สามารถเป็นแรงงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานในตลาดแรงงานที่กำลังขาดแคลน อีกทั้งยังเป็นการลดจำนวนผู้กระทำผิดในคดีลหุโทษ คดีที่สามารถลงโทษโดยการเสียค่าปรับหรือคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ เพื่อลดความแออัดของจำนวนผู้ต้องขัง ที่ไม่เพียงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังภายในเรือนจำ แต่ยังรวมถึงงบประมาณที่ภาครัฐจำเป็นต้องนำมาใช้ในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำอีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าจากการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพของต่างประเทศมีความสอดคล้องที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการงานราชทัณฑ์ด้านการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยและหลังปล่อยที่มีประสิทธิภาพกับผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบนั้น มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และยังสามารถเตรียมความพร้อมด้านพลเมืองที่มีคุณภาพเพื่อขับเคลื่อนกลไกทางสังคม ภาคแรงงาน ในการขับเคลื่อนประเทศ และลดจำนวนผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ ซึ่งนำไปสู่การสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการผู้ต้องขังของภาครัฐในอนาคต

⁹ พันธุ์ทิพย์ นวานุช, “มาตรการไม่ควบคุมผู้กระทำผิดหญิงตามข้อกำหนดกรุงเทพ” (2559) 9:2 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ 71, 75.

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องต่อกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย เช่น การเน้นลงโทษผู้กระทำความผิดในรูปแบบมาตรการโทษทางเลือก การปรับปรุงกฎหมายให้สามารถช่วยเหลือผู้พ้นโทษจากข้อจำกัดทางกฎหมายในการประกอบอาชีพ การปรับปรุงกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือในด้านสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ การปรับปรุงกฎหมายลดข้อจำกัดในการติดตามตัวผู้พ้นโทษ

2. การตรากฎหมายเฉพาะว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อย ซึ่งการมีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อย จะมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้พ้นโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเช่น ในต่างประเทศ ในประเทศแคนาดาการมีพระราชบัญญัติงานราชทัณฑ์และการปล่อยโดยมีเงื่อนไขปี ค.ศ. 1992 (the Corrections and Conditional Release Act of 1992 (CCRA)) ในประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นมีพระราชบัญญัติการ พัฒนาพฤตินิสัยสำหรับผู้กระทำความผิด (The Offenders Rehabilitation Act - Act No. 88 of 2007) ที่ออกมาใช้เพื่อรองรับการดำเนินการพักการลงโทษและการคุมประพฤติแก่ผู้พักการลงโทษและผู้ถูกคุมประพฤติ โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังได้กำหนดถึงแนวทางการปฏิบัติตน และเงื่อนไขต่าง ๆ ของผู้พักการลงโทษ ในการปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคม นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังมีกฎหมายว่าด้วยการบริการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (The Offender Rehabilitation Service Act – Act No.86 of 1995) ซึ่งการมีกฎหมายหลักที่เป็นกฎหมาย เฉพาะสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย ยังสามารถกำหนด บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมก่อน ปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย

3. การจัดโปรแกรมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ควรพัฒนาและจัดโปรแกรมที่หลากหลาย เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งก่อนปล่อยตัวและหลังปล่อยตัวให้แก่ผู้ต้องขัง เพราะการมีโปรแกรมที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้ต้องขังได้รับโอกาสในการเสริมสร้างทักษะที่สำคัญต่าง ๆ ในการนำไปใช้ประโยชน์ภายหลัง พ้นโทษ ซึ่งในปัจจุบันการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในประเทศไทยมีข้อจำกัดเนื่องจากปัจจุบันจำนวน ประชากรผู้ต้องขังในไทยมีจำนวนมาก

4. การกำหนดที่มอบหมายภารกิจหน้าที่ในการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการ เตรียมความพร้อมหลังปล่อยให้มีความชัดเจน ซึ่งควรมีกฎหมายที่กำหนดมอบหมายภารกิจหน้าที่ในการ ดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อยอย่างชัดเจน เพื่อกำหนดบทบาท หน้าที่ของหน่วยงานในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำ โดย อาจดำเนินการตั้งเป็นคณะกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยแก่ผู้กระทำความผิดแห่งชาติ อย่างเช่น ในประเทศ

ญี่ปุ่นที่ได้จัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติ (National Rehabilitation Commission) ที่มีบทบาทในการช่วยสงเคราะห์ผู้กระทำผิดให้สามารถปรับเปลี่ยนตนเองก่อนกลับคืนสู่สังคม ในประเทศสิงคโปร์มี (The Community Action for the Rehabilitation of Ex-offender: CARE) หรือที่เรียกว่าเครือข่าย CARE ที่มีบทบาทที่สำคัญในการร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์สิงคโปร์และอีก 8 หน่วยงานที่สำคัญของประเทศ ซึ่งดำเนินงานหน่วยงานด้านชุมชนในการพัฒนาพฤตินิสัยแก่อดีตผู้ต้องขัง

5. การกำหนดมาตรการเพื่อรองรับสำหรับการเป็นสวัสดิการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องขังในการทำงานภายหลังพ้นโทษ เช่น การกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมในการจูงใจการจ้างงานผู้พ้นโทษภายในสถานประกอบการ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เป็นแนวทางที่สำคัญเพื่อเชิญชวนให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์จากการช่วยสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ เช่น การลดหย่อนภาษีจากการจ้างงานผู้พ้นโทษ การส่งเสริมการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยการสร้างงานให้แก่ผู้พ้นโทษ หรือข้อประโยชน์ที่ภาคเอกชนและภาครัฐกิจจะได้รับจากการจ้างงานผู้พ้นโทษ ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือผู้ต้องขังให้มีทักษะอาชีพ มีงานทำภายหลังพ้นโทษ และนำไปสู่การลดอัตราการกระทำผิดซ้ำต่อไป

6. การจัดเจ้าหน้าที่เฉพาะด้านในการจัดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อย ซึ่งการดำเนินการให้การเตรียมความพร้อมแก่ผู้กระทำผิดกลับสู่สังคมได้มีประสิทธิภาพซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ผู้รู้และมีความเชี่ยวชาญในการจัดโปรแกรมให้ได้มีผลต่อผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษได้เรียนรู้และเข้าใจมากที่สุด ซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่เรือนจำผู้ปฏิบัติทั้งในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัย

7. การส่งเสริมให้มีรูปแบบการดูแลก่อนปล่อยภายในชุมชนในรูปแบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) สำหรับการเปลี่ยนผ่านจากเรือนจำมาสู่สังคมของผู้ต้องขังนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการมีรูปแบบบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับพักพิงให้การช่วยเหลือดูแลผู้พ้นโทษให้ได้รับการปรับตัวก่อนกลับสู่ครอบครัวและสังคม ซึ่งเป็นสถานที่ในการสงเคราะห์ผู้ไร้ญาติหรือผู้ที่ไม่มีครอบครัวรองรับภายหลังพ้นโทษ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ใช้ในการส่งต่อโปรแกรมให้แก่ผู้พ้นโทษให้ได้รับโปรแกรมที่ได้รับจากในเรือนจำมารับการอบรมโปรแกรมที่สำคัญต่างๆต่อเนื่องภายในบ้านกึ่งวิถี (Halfway House) โดยในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในชุมชนโดยใช้รูปแบบบ้านกึ่งวิถีเป็นอย่างมาก

8. การส่งเสริมการจัดตั้งเรือนจำนิคมอุตสาหกรรม เป็นอีกแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้รับการปรับตัวจากการทำงานในการกลับคืนสู่สังคม ซึ่งการจัดตั้งเรือนจำนิคมอุตสาหกรรมที่มีความโดดเด่นอย่างเช่นในประเทศญี่ปุ่นที่มีการดำเนินการในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังในด้านการส่งเสริมการทำงานและฝึกวิชาชีพ ซึ่งเป็นหนึ่งแนวทางที่สำคัญในกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในการช่วยส่งเสริมในด้านการมีงานทำและฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังได้รับโอกาสออกไปทำงาน มีรายได้ระหว่างต้องโทษ ที่สำคัญยังก่อให้เกิดการปรับตัวและการเรียนรู้ในชุมชน โดยจะเป็นการปรับพื้นฐานในด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมและการฝึกทักษะการทำงาน เกิดการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม ลดความกดดันทางสังคม

9. การขับเคลื่อนกระบวนการโดยการกำหนดกฎหมายเฉพาะเพื่อเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมแก่ผู้กระทำผิด ควรมีแนวทางในการพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมให้แก่ผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการดำเนินการในการส่งเสริมและการผลักดันในด้านกฎหมายซึ่งเปรียบเสมือนกลไกหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมสั้ยให้เกิดพัฒนาการเตรียมความพร้อมกลับสู่สังคมแก่ผู้กระทำผิด ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในชั้นเรือนจำและการเตรียมความพร้อมหลังปล่อยในชุมชน ซึ่งการกำหนดกฎหมายเฉพาะเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้กระทำผิดเพื่อกลับสู่สังคมอย่างในต่างประเทศนั้น จะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การเข้ามามีส่วนร่วมโดยแท้จริงของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน NGOs ซึ่งภาคส่วนต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดการรวมตัวขึ้นได้เมื่อได้มีกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะในการกำหนดหน้าที่การเข้ามามีส่วนผลักดันในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือผู้กระทำผิดได้ อย่างเป็นระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์, รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ (20 มีนาคม 2564) กรมราชทัณฑ์ <http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_result.php?date=2021-05-02&report=>.
- กรกฎ ทองชะโชค เอกราช สุวรรณรัตน์ อภิวัฒน์ สมานธิ, “กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน” (2562) 9:1 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พันธุ์ทิพย์ นวานุช, “มาตรการไม่ควบคุมผู้กระทำความผิดหญิงตามข้อกำหนดกรุงเทพ” (2559) 9:2 วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ปิยะนุช เงินคล้าย, โครงการศึกษาวิจัยจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือผู้พ้นโทษ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2556).
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์, โครงการศึกษาการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและติดตามดูแลภายหลังปล่อย (นนทบุรี: กระทรวงยุติธรรม, 2563).
- เอกกมล ลวดลาย, มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในคดีร้ายแรงที่มีลักษณะสะท้อนซ้ำ (นนทบุรี: สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2563).
- Charlotte Gisler, Ineke Pruin and Ueli Hostettler, *Experiences with Welfare, Rehabilitation and Reintegration of Prisoners Lessons Learned?* (15 April 2021) United Nations Research Institute for social Development<[https://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9%2F\(httpAuxPages\)%2F45121C97B9B92C7BC125827B00469BDA%2F%24le%2Fgisler-et-al.pdf](https://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9%2F(httpAuxPages)%2F45121C97B9B92C7BC125827B00469BDA%2F%24le%2Fgisler-et-al.pdf)>.
- Correctional Service Canada, *Programs for offenders* (15 April 2021) Correctional Service Canada <<https://www.csc-scc.gc.ca/002/002-index-en.shtml>>.
- Ministry of Justice, *White Paper On Crime 2019* (15 April 2021) Ministry of Justice <http://hokusyo1.moj.jp/en/68/WHITE_PAPER_ON_CRIME2019.pdf>.

